

Motion till riksdagen 2023/24:1048

av Lili André (KD)

Adhd-diagnoser hos barn och unga

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda anledningen till att Sverige skenar och allt fler barn erhåller diagnosen adhd, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta ett nationellt ansvar som säkerställer att man utifrån forskning ser över resurser och lärmiljö i skolorna i syfte att minska antalet adhd-diagnoser och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Att må bra är en självklarhet för många. För andra är det en ständig kamp att kunna må bra. Den psykiska ohälsan bland barn och unga ökar. Att må psykiskt dåligt kan innebära allt från att känna stark oro, nedstämdhet, sorg, rädsla, ångest och depression till självmordstankar. Den ökade psykiska ohälsan hos barn och unga i Sverige är oroande. I en jämförelse visas det att Sverige har sämre psykisk hälsa bland unga än övriga Norden¹. Enligt Socialstyrelsen uppger allt fler ungdomar psykiska besvär som oro eller ångslan. Det är framförallt depressioner, ångestsjukdomar och missbruk som ökar. Brister i skolans funktion kan bidra till den ökade psykiska ohälsan bland barn och unga. Det kan handla om press på grund av krav som ställs för att klara skolans mål.

I Sverige får allt fler diagnosen adhd. Idag medicinerar cirka 70 000 barn och ungdomar med läkemedel mot adhd, i vissa kommuner mer än var sjunde pojke i åldersgruppen 10–17 år. Antalet flickor som läkemedelsbehandlades mot adhd ökade från 2006 till 2021 med över 1 000 procent. Socialstyrelsen har presenterat ett förslag till nya riktlinjer för hur detta ska hanteras. En svaghet i Socialstyrelsens riktlinjer är att internationell forskning inte har kunnat påvisa någon enhetlig biologiskt betingad

¹ <https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2017/Samre-psykisk-halsa-bland-unga-i-Sverige-an-i-ovriga-Norden/>.

avvikande hjärnfunktion som orsak till adhd. Internationellt använder man inte begreppet neuropsykiatri så som Socialstyrelsen gör. Internationell forskning har däremot kunnat visa att omognad kan ge problem som helt motsvarar symptomen vid adhd. Medicinen kan inte bota, men den har stor effekt på de flesta. Forskare menar att vi vet för lite om vad som avgör hur enskilda individer reagerar.

Man har i flera olika länder visat att förekomsten av adhd är vanligare hos de yngsta barnen i klassen. Detta är inte en sjuklig hjärnavvikelse som ska behandlas med läkemedel. Det är exempel på en olikhet som samhället och skolan ska klara av att bemöta med anpassad pedagogik.² Den psykosociala miljön har också stor inverkan på hur stort funktionshindret blir.³

Varje barns liv börjar i en familj. Föräldrarna är en stor och viktig del av barns liv och vardag. Skolans viktiga roll kommer tillsammans med föräldrarna. Barn och unga som har olika neuropsykiatriska sjukdomar, NPF, brottas med koncentrationssvårigheter, social fobi och ångest vilket leder till stress och oro. Många föräldrar till skolbarn med NPF sliter hårt varje dag för att få allt att fungera kring sitt barn. Ju mer familjerna får stöd, desto mindre belastas skolan. Föräldrar som har barn som behöver extra stöd för att klara kunskapsmålen riskerar att få gå ner i arbetstid för att stödja sitt barn, och mycket tid går till extra läxläsning. De barn som har föräldrar som inte har möjlighet till detta riskerar att inte nå kunskapsmålen och halkar efter.

Skolan är en viktig del i den kraftsamling som behöver göras för att minska adhd-diagnoser. Barn med adhd är ofta framåt, sociala och väldigt kreativa. Om energin riktas i rätt riktning så kan de klara sig igenom skolans kunskapskrav. Skolan behöver ett rimligt antal elever per lärare och fler professioner (fysioterapeuter, arbetsterapeuter m.fl.) som bidrar vid sidan av det uppdrag lärarna har.

Regeringen kan stärka sitt ansvar i denna del. Det krävs en genomgående utredning av varför diagnostisering av adhd ökar i Sverige. Dessutom behöver skolan säkerställa en lärandemiljö för barn i riskzonen genom att tillsammans med forskningen prova moderna metoder för ett klassrum med studiero och kunskapsinläring.

Vi välkomnar förslagen från SOU 2021:11 Bättre möjligheter för elever att nå kunskapskraven⁴. Utredningen föreslår bl.a. att ”ett krav på tillgång till speciallärare eller specialpedagog inom elevhälsan ska införas för att höja kvaliteten på kartläggning av stödbehov och utformning av insatser samt för att lärare ska ges ett bättre stöd i arbetet med att utforma inkluderande lärmiljöer”. De professioner som idag finns i skolan behöver ses över samt hur lärmiljön kan utvecklas för att tillgodose dessa elevers behov för kunskapsinläring. T.ex. så har arbetsterapeuter stor kunskap om hur skolmiljön kan göras tillgänglig för alla elever samt hur olika funktionsnedsättningar påverkar skolarbetet⁵. Arbetsterapeuter och fysioterapeuter är en viktig resurs för studiero och ökad kunskapsinläring, speciellt hos barn som har svårare att koncentrera sig och styra sin uppmärksamhet.

Barns och ungas psykiska hälsa måste hamna högt upp på dagordningen. Det är en framtidsfråga för vårt välfärdsland. Ett nationellt ansvar kan därför säkerställa att skolmiljön för alla elever blir tillgodosedd.

² <https://www.gp.se/debatt/allt%C3%B6r-m%C3%A5nga-barn-f%C3%A5r-adhd-mediciner-f%C3%B6r-l%C3%A4ttvindigt-1.90256980>.

³ <https://ki.se/forskning/adhd-diagnos-som-vacker-kanslor>.

⁴ <https://regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2021/02/sou-202111/>.

⁵ <https://www.arbeterapeuterna.se/arbete-som-arbeterapeut/vad-goer-en-arbeterapeut/om-arbeterapi/goer-arbeterapi-naagon-skilnad/vad-goer-vi-foer-skilnad-inom-skolan/>.

Lili André (KD)